

teljem umetnosti. Ima pa še dva posebna tečaja: grafiko in fotografijo teoretičnega kot praktičnega znanja. Prihodnje leto pa se ustanovi še tečaj za slikanje na fresko (stud. slikar Ogrin) in kiparstvo (prof. akad. kipar Bernecker). Učiteljski zbor sestoji iz 12 najboljših znanih umetnikov in znanstvenikov. Vodja šole je znani akad. slikar Franjo Sterlé, ki je obenem tudi ustanovitelj te prepotrebne šole. V kuratoriju so zastopani sledeči gg. umetniki in znanstveniki: vseuč. arhitekt Plečnik, vladni svetnik in ravnatelj tehn. sr. šole Šubic, vseuč. prof. akad. slikar Sternen in prof. akad. kipar Repič. Vpisovanje za prihodnje šolsko leto se vrši koncem meseca septembra, in sicer samo osebno, ne pismeno! Pričetek je meseca oktobra. Natančnejši pogoji sprejemi bodo razvidni na šolski deski in pri portirju Finžgarju na tehn. srednji šoli. Vse drugo se bode pravočasno poročalo po časopisih.

— **Iz mestnega šolskega sveta.** O zadnji redni seji mestnega šolskega sveta, ki se je vršila dne 16. junija 1922, smo prejeli sledeče obvestilo: Predsednik proglašil sklepčnost in otvoril sejo. Poročila o kurenčanju; personalnih in dopusti izza zadnje upravne dobe vzemo se na znanje. Zapisnik zadnje seje z dne 25. aprila 1922 odobri se brez ugovora. Poročila o nadzorovanju zasebne deklishe osnovne in na zasebn. deklishe meščanske šole v Lichtenthurničnem sirotišču, I. mestne deklishe meščanske šole, IV. mestne deške osnovne šole, zasebne deške osnovne šole salezijanske in I. mestne deške meščanske šole — vse za leto 1921/22 vzemo se na znanje in se višjemu šolskemu svetu predložijo v končno odobrenje. Poročila o razvoju in dosedanjih ureditvi centralnega šolskega vrta in pa ž njim združenega mladinskega igrišča za vse tukajšnje šole v trnovskem predmestju se vzame na znanje. Razpravlja in sklepa se o predlogih učiteljskega zbora mestne pomožne šole o preustroju te šole. Mestni magistrat je naprositi, naj na pristojnem mestu vnovič posreduje, da se za nameravani zgradbi II. mestne deklishe osnovne in III. mestne deklishe meščanske šole v Karol Kotnikovi ulici z ozirom na njih neodložljivost in zares nujno potrebo mestni občini dovoli najeti potrebni kredit. Mestni magistrat je naprositi, naj mladini iz zdravstveno-policijskih razlogov prepove ribolov in stikanje in brskanje po gnusnih kanalih v strugi Ljubljane. Ko se dajo na nekatera interna vprašanja pedagoške in gospodarske vsebine stvarna pojasnila, zaključil predsednik sejo.

— **Z ozirom na članek v Uč. Tov. št. 25** »Po vsej dravski dolini« se prosa, da blagovolite objaviti v Vašem listu nastopno: »Glasom potrdila uredništva »Napreja« z dne 21. junija t. l. št. 138 nanznamo, da Viljem Neuner, bivši nadučitelj na Muti, ni niti pisec niti pošiljatelj članka v Napreju št. 123 (Šolske razmere v Marenbergu).« S spoštovanjem Viljem Neuner, naduč. v. p.

— **Zahvala.** Odbor podmladka »Rdečega križa« se najsrčneje zahvaljuje g. dr. M. Ambrožiču za strokovnjaška predavanja pri zdravstvenih kinematografskih predstavah v kino »Tivoli«. Ljubljanska ljudskošolska mladina, ki je prisostvovala tem predstavam, je sledila z velikim zanimanjem otroškemu razumu dostopnim izvajanjem g. dr. M. Ambrožiča. Odbor podmladka »Rdečega križa«.

— **Zahvala.** »Mariborsko slovensko žensko društvo« se je obrnilo svojčas do cenjenega učiteljstva vseh naših krajev na Štajerskem, Koroškem in v Prekmur-

ju s prošnjo, da bi podprlo našo akcijo v prid »Otroške bolnice kraljice Marije« v Mariboru. Odziv na naš oklic je bil zelo lep. Zato izrekamo vsemu našemu vrlennu učiteljstvu našo pristrčno zahvalo. Posebej se še zahvaljujemo šolskim vodstvom in učiteljstvu vseh mariborskih ljudskih in meščanskih šol, za krasno uspeš »Mladinski koncert«, uprizerjen v korist otroške bolnice. Končno se obračamo do vseh šolskih vodstev, ki se še doslej niso odzvala, s prošnjo, da se čim prej odzovejo ter nam dopošljejo nabiralne pole. Šolske zbirke bomo pozneje posebej objavili. Vsak najmanjši dar je s hvalečnostjo sprejet. Odbor »Mariborskega slova ženskega društva«.

— **Vpisovanje na državnem moškem učiteljskem v Mariboru** se vrši za one dijake, ki so dovršili IV. razred gimnazije ali realke ali pa nastavni razred meščanske šole, v soboto, dne 1. julija od 8.—12. ure za vse ostale učence pa šele 11. septembra t. l. — Ravnateljstvo.

Neodrešena domovina.

— **r. Kako varstvo na imajo naše šole v neodrešeni domovini?** Tako se vprašamo nehoti, ko čitamo sledeča poročila: Beograd, 21. junija. Kakor je bilo v poročilu o seji ministrskega sveta omenjeno, je poročal zunanji minister dr. Nišič, ki se je včeraj povrnil z Bleda, vladi o avdienci pri kralju. Zunanji minister je poročal ministrskemu svetu o izmenjavi misli s krono glede zaključne faze pogajanj z Italijo in je nadalje v svojem poročilu naglašal, kako je Italija koncem koncev odstopila od zahteve, da bi bile italijanske šole v naši kraljevini pod njenim nadzorstvom. Od te točke, ki je bila stavljena v konvencijo o italijanskem šolstvu na našem ozemlju, je Italija popolnoma odnehala. Večina italijanskih šol se — tvorijo po določilih konvencije in po naši uvidenosti, učitelje na italijanskih šolah imenuje naša šolska oblast. Italijanske šole stoje pod našo državno šolsko upravo. (Po poročilih beogradskih listov je Italija najprej zahtevala, da so italijanske šole pod njo šolsko upravo in da učiteljstvo imenuje italijanska vlada.)

— **r. Italijanske šole v kraljevini SHS.** Minister dr. Krstelj je dalje zelo obširno poročal o italijanskih šolah. Posebna konvencija vsebuje več točk o šolstvu. Po saintgermainski mirovni pogodbi v členu 8 je naša država obvezana dovoliti šole narodnim manjšinam ni pa obvezana tem manjšinam dati specialnih strokovnih šol. Saintgermainška pogodba pa dovoljuje Italiji večje pravice v jezikovnopravni oziru. Po tej pogodbi ima jugoslovenski državljani italijanske narodnosti ali kratko Italijani pravico, da vložijo pri oblastvih v naši državi prvi spis oziroma prvi akt in prvo vlogo v italijanskem jeziku. Po saintgermainski in deloma rapallski pogodbi so koncedirane osnovne državne šole za italijansko narodno manjšino. Italija pa skuša sedaj odnehati od državnih osnovnih šol in bi raje imela privatne osnovne šole za italijansko manjšino, toda brez reciprocitete. Dr. Krsteljevo poročilo je klub sprejel z zadovoljstvom na znanje, razvila pa se je daljša debata posebej glede šolskega vprašanja, glede katerega obstajajo še vedno težkoče. Demokratski klub je izrazil zahtevo, da morajo biti po predlogih ministra prosvete na šolah italijanske narodne manjšine v naši kraljevini učitelji naši državljani; da ministrstvo prosvete vodi nadzor nad temi šolami in da ima edinole ono pravico urejevati šolski pouk.

Vestnik učit. ženskih roč. del. in gospodinjstva.

»ŽENSKA ROČNA DELA IN UČITELJICE«.

(Piše: R. S.)

(Dalje.)

Število vzorcev mora seveda določiti učiteljica sama vpoštevaje krajevne razmere. Zadostuje vobče, da se na vzorčnem traku nauči deklica raznih ubodov in se vglobi v to tehniko toliko, da zna posneti preproste vzorce na podlagi izdelkov slik, opisov. Tem vajam sledi izdelovanje raznih predmetov.

Še bolj nego pri kvačkanju pogrešamo na šolah učnih pripomočkov in knjige za pletenje. Brez zvezkov, kjer bi si napisale deklice teorijo nogavice, raznih pletenih predmetov in vzorcev ni mogoče misliti dovolj uspehov, oziroma izkoriščanja v šoli pridobljene znanosti v posolski dobi.

Pletenih čipk, kopic in jopic za najmanjše zemljane osnovna šola ne izdeluje več. (Mi smo jih izdelovale v 4. razr. osnovne šole.) Ti predmeti se morajo izde-

lati le iz zelo tanke niti in zahtevajo elastičnost zajnk katero zmore le roka po večletni vaji. Tudi nam izdelujejo tovarne premnogo takega blaga, ki tvori le nek okras v otrokovi opremi.

Stroji za pletenje nogavic se širijo po deželi, vendar more rabiti stroj za izdelovanje nogavic le kdor pozna teorijo po kateri je izdelati ta predmet.

Tudi svetovna vojna nas ni pripravila do tega, da bi nosili iz raznega blaga zašite nogavice kakor so se nosile v 10. stoletju. Saj imamo doma lan in volno, ki nam dajeta nit za nogavice. V Julijskih planinah pletejo moški pozimi nogavice, katere hodijo prodajati v milejšem letnem času. Pletenje je bilo v 16. in 17. stoletju sploh moško r. d. Uvedel (1564.) in širil ga je po Angleškem William Ridex. Naučil se je te tehnike na Španskem, odkoder je dobil Henrik VIII. v dar iz svile pletene hlače, ki so bile takrat predmet splošnega občudovanja. Koncem 16. stoletja so nosili po Angleškem že kmetje pletene nogavice. Od Anglije se je razširilo to ročno delo po Nemčiji, kjer so začetkom pletli najbolj hlače. Po drugih virih je bilo pletenje znano po Italiji že v 13. stoletju. Lahinje izvršujejo to tehniko še dandanes drugače nego severno evropski naroci. One drže nit v desni roki in jo mečejo pri vsaki zajmki na iglo, katero opirajo v pas. Samo severni kraji naše domovine pletejo po angleški nemški metodi. Južni kraji imajo svojo metodo (Istra, Dalmacija) ali pa taki izvršujejo pletenje kakor je to po Italiji običajno. To nam je dokaz, da se je pletlo pri nas že pred nego je začel pritiskati na našo kulturo nemški vpliv. Posebno velika je razlika v teoriji nogavice. Furjanke imajo svojo teorijo, ki je povsem različna od teorije po kateri pletejo Istranke svoje nogavice. Saj Istranka začinja tam nogavico, kjer jo Furlanka končuje. Vsaka teh teorij pa se zelo razlikuje od nemško-angleške, po kateri mi delamo in učimo na osn. šoli.

(Dalje sledi.)

Vestnik meščanskih šol.

— **c Kongres učiteljstva meščanskih šol v Zagrebu.** V pričetku julija t. l. se snidejo delegati raznih društev meščanskošolskega učiteljstva k prvemu večjemu posvetovanju. Sestanka v Zagrebu se udeležijo nastopna društva: »Udruženje učitelja građanskih škola u Vojvodini«, ki je najmlajše a jako delavno, »Udruženje učitelja građanskih škola u Zagrebu«, ki je že staro in so v njem udružene meščanske šole v Hrvatski in Slavoniji, »Udruženje učitelja građanskih škola u Dalmaciji«, »Udruženje građanskih škola u Bosni i Hercegovini« in »Društvo učiteljstva meščanskih šol v Sloveniji«. Natančnejši podatki o dnevnem redu kongresa, o prostorih itd. še nimam v rokah, ker mi ga tovariši v Zagrebu, ki so prevzeli pripravljala dela, navzlic urgencam do danes niso poslali, pa ga upam dobiti še ob pravem času. Iz Slovenije se je doslej priglasilo nad 50 udeležencev. Zagrebško društvo je sporočilo, da je izposlovalo polovično vožnjo. Radi sigurnosti je pa bolje, da si vsak preskrbi polovično vožnjo sam ali posamezne šole skupno. V glavnem je nameravano dne 5. julija zvečer predposvetovanje z velevažnimi referati. Če bi dospela posameznim šolam natančnejša poročila po odhodu tovarišev na počitnice, naj jim vodstva nemudoma sporoče kar je potreba. Glede stanovanj bo skrbelo društvo v Zagrebu, ki so mu prijavljeni slovenski udeleženci. Po kongresu poseti 20 tovarišev iz Vojvodine Slovenijo, D. H.

— **c Slovenske meščanske šole. Nekoliko statistike.** V »Straži« z dne 9. junija t. l. stoji črno na belem, da imamo v Sloveniji 23 javnih in 6 zasebnih meščanskih šol ki služijo na njih 3300, reci tritisočtristo učiteljev in učiteljic! Ker vemo da tudi »Stražini« čitatelji ne morejo prebaviti take učenosti, domnevam, da je drugoval dotičnemu stavcu tiskarski škrat. Obenem se mi je zdelo potrebno podati vsaj prilično jasno sliko našega meščanskega šolstva, ki se je po našem osvojenju tako lepo razvilo in ki obeta biti našemu ljudstvu to, kar je bila in je bratom Čehom njih meščanska šola.

V Sloveniji imajo meščanske šole nastopni kraji: Brežice (mešana), Celje (deklishe in deška), Dol. Lendava (meš.), Jesenice (meš.), Krško (meš.), Ljubljana (dve dekl. in dve deš.), Ljutomer (meš.), Maribor (2 dekl. in 1 deš.), Mur. Sobota (meš.), Ptuj (dekl. in deš.), Ribnica (meš.), Slov. Gradec (meš.), Šoštanj (meš.), Trzin (meš.) in Zalec (meš.), v celem torej 22 javnih meščanskih šol.

Razen teh imamo še 9 zasebnih samostanskih šol, ki vzgajajo izključno deklice in sicer v Celju (1), Kočevju (1), Ljubljani (3), Mariboru (1), Mokinjah (1), Škof. Loki (1) in v Šmihelu (1).

Na teh 31 zavodih poučuje sicer mnogo tovarišev in tovarišic, vendar pa ne toliko, kakor se sanja »Straži« ali nje škratu. Če prištejemo k učiteljstvu tudi katehete, učiteljice ročnih del in pomožno učiteljstvo, dobimo na javnih meščanskih šolah število 181 in na zasebnih 86, kar da skupaj 267 učiteljskih nameščencev na 31 meščanskih šolah. Ogromna večina rednih strokovnih učiteljev in učiteljic ima danes že potrebne izpite. V tem oziru so imeli ti več vesti nego oblast, ki jih plačuje oziroma ne plačuje.

Od navedenih 267 tovarišev in tovarišic je na javnih šolah 104 moških in 77 ženskih, na zasebnih 9 moških (katehete) in 77 ženskih, skupaj 113 moških in 154 ženskih. Ta števila pa z ozirom na razrede niso velika, zakaj javne meščanske šole štejejo 73 temeljnih in 31 vzporednih razredov, zasebne pa 32 temeljnih in 1 vzporedni razred, skupaj torej 105 temeljnih in 32 vzporednih ali celotno 137 razredov tako, da je število učiteljstva posebno na javnih zavodih manj kot primerno.

Število učencev je na posameznih šolah prav različno. Jako dobro so obljudene privatne deklishe šole. Med javnimi je po številu razredov in učencev največja deška meščanska šola v Mariboru, ki je imela v tekočem šolskem letu 10 razredov z 430 učenci. Vobče je na javnih meščanskih šolah 1632 dečkov in 2004 deklice, na zasebnih še 1438 deklishe, torej skupaj 1632 učencev in 3442 učenek ali 5074 mladih državljanov, ki se jim hoče nekoliko večje izobrazbe. Število dečkov je sicer mnogo manjše nego število deklic, pomisliti pa moramo, da je mnogo deklic v samostanskih šolah in da prevzamejo mnogo dečkov srednje šole.

Vem, da ta slika slovenske meščanske šole ni popolna: A že ta kratek pregled nam kaže, s kako naglim korakom napreduje ta panoga šolstva in kako hitro je ljudstvo spoznalo nje velik pomen za povzdigo obče narodove izobrazbe. Žal, da ima država toliko denarja premo kolikor bi ga morala imeti preveč, in da se oblasti ne zmenijo za pravične zahteve učiteljstva na meščanskih šolah, ki mu danes plačujejo za vse izpite 50 kron na mesec!

Trgovsko-obrtno in kmetijsko šolstvo.

Eng. Franchetti:

BREZ OBRTRONADALJEVALNIH ŠOL.*

V 11. številki »Obrtnega Vestnika« je bil objavljen dopis šolskega odbora obrtno-nadaljevalnih šol v Ljubljani, ki nam daje za obstanek obrtno-nadaljevalnih šol prav žalostno sliko. Ne samo, da učni gospodarji ne dajo vajencem časa, da bi šli v šolo, marveč v veliki meri vajenci sami zanemarjajo obisk šole. Zato smatram za neobhodno potrebno, da se vajencem, ki ne obiskujejo redno pouka obrtno-nadaljevalnih šol, kazenskim pottom podaljša učna doba. Obrtne zadruge naj strogo pazijo da se vsak obrtni vajenec po svoji dokončani učni dobi izkaže z izpričevalom, da si je pridobil zadostno šolskega znanja, da nima neopravičenih šolskih zamud in da ima šolsko odhodnico v popolnem redu: sicer se ga naj ne priuosti k pomočniški preizkušnji in naj se mu ne izda nikakega izučnega pisma, marveč naj se učno dobo toliko časa nadaljuje, da neopravičeno zamujene šolske ure nadomesti, oziroma da prinese dobro šolsko izpričevalo. V interesu napredka in razvoja naše obrti je, da zadruge in brez izjeme vsi učni mojstri z vsó silo delujejo na to, da vajenci redno, točno in z dobrim uspehom obiskujejo obrtno-nadaljevalno šolo.

Drugo poglavje omenjenega dopisa je pa žalibog še bolj žalostno. Proračun obrtno-nadaljevalnih šol izkazuje preko 100.000 K primanjkljaja. Koliko primanjkljaja imajo druge obrtno-nadaljevalne šole v Sloveniji, mi ni znano, mislim pa, da ni nobena šola brez nje. Kaj bo s šolami v jeseni, tega ne ve nihče. Pričakovati je pa, da bodo zaradi pomanjkanja denarnih sredstev trpele vse, in ni izključeno da bodo zaprte. Vsled tega je deželna zveza obrtnih zadrug na svojem občnem zboru dne 7. maja t. l. odposlala resolucijo na vse merodajne korporacije in pravočasno opozorila merodajne kroge na nevarnost, ki preti obstoju obrtno-nadaljevalnih šol v prihodnjem šolskem letu. Res je, da država za kritje stroškov našega nadaljevalnega in strokovnega šolstva prispeva z dvema tretjinama. Proračun za leto 1922, znaša za Slovenijo nad dva milijona kron, državni prispevek bi torej znašal okoli 1.330.000 kron. Ta znesek se je pa v proračunu

* Iz »Obrtnega Vestnika«, št. 12.